

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร
ข้อมูล ณ วันที่ ๕ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายชยพล นาคสวัสดิ์.....

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ...๘๕/๑ หมู่ ๒ ต.หนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร...

โทรศัพท์๐๘๓-๖๔๙๕๒๕๑.....Facebook ...สำเนา นาคสวัสดิ์..... Lineสำเนา นาคสวัสดิ์.....

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๑ ปัจจุบันอายุ๕๗.....ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย.....

สถาบันการศึกษากศน.ต.หนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร....

คณะ/สาขาวิชาม.๖.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๕๐๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๘...

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๒.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นแปลงของเกษตรกรต้นแบบ (นายชยพล นาคสวัสดิ์) และแปลงนางทิพย์วรรณ เทียงดี อยู่ภายใต้ศูนย์เรียนรู้ฯ สถานที่มีความเหมาะสม มีความพร้อมของพื้นที่ และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกรที่สนใจเข้าไปศึกษาเรียนรู้ โดยเรียนรู้เรื่อง การลดต้นทุนการผลิตข้าว การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การเพิ่มผลผลิตข้าว และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

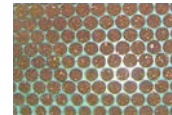

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๔.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การทำนาโยน เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนด้านการใช้เมล็ดพันธุ์เนื่องจากการทำนาโยนใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราต่ำ และช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของข้าววัชพืชด้วย

๑.๑ เพาะกล้า โดยนำดินละเอียดใส่ลงในถาดเพาะครึ่งหลุม แล้วโรยเมล็ดพันธุ์ข้าวลงไปหลุมละ ๓-๕ เมล็ด จากนั้นโรยดินกลบให้พอดีปากหลุม

๑.๒ คลุมด้วยกระสอบป่านหรือซาแลน รดน้ำเข้า-เย็น จนต้นกล้าข้าวมีอายุประมาณ ๑๓-๑๕ วัน

๑.๓ นำต้นกล้าข้าวไปโยนในแปลงนา โดยโยนให้สม่ำเสมอ ขณะโยนให้เดินถอยหลัง หลังกล้าข้าวพ้นตัว ต้นข้าวจะตั้งตรงสูง ให้น้ำน้ำเข้านา เพื่อคุมหญ้า และข้าววัชพืช ต้นข้าวจะแตกกอได้ดี และแข็งแรงให้ผลผลิตสูง

ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี หรือใช้ร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนและช่วยปรับโครงสร้างดินให้ดีขึ้น

การผลิตปุ๋ยหมัก ๑ ต้น วัสดุที่ใช้ ๑.เศษพืช เช่น ฟางข้าว เศษใบไม้ ผักตบชวา ๒.มูลสัตว์ เช่น มูลวัว มูลไก่
วิธีทำ ๑. ตวงเศษพืช ๔ ส่วน : มูลสัตว์ ๑ ส่วน วางกองเป็นรูปสามเหลี่ยมโดยหน้ากว้าง ๒.๕ เมตร สูง ๑.๕ เมตร ยาว ๔ เมตร โดยทำเป็นชั้นๆ จะได้ประมาณ ๑๖-๑๗ ชั้น ๒.หลังทำเสร็จแต่ละชั้นต้องรดน้ำให้ชุ่มก่อนจะเริ่มวางชั้นถัดไป ๓.รักษาความชื้นโดยรดน้ำกองปุ๋ยทุกวัน และทุกๆ ๑๐ วัน เจาะรดด้วยไม้ไผ่แทงเฉียงในกองปุ๋ยห่างกัน ๔๐ เซนติเมตรรอกน้ำใส่รูให้เต็มปิดรู ทำเช่นนี้ไปประมาณ ๖๐ วันโดยไม่ต้องคลุมกองปุ๋ยหมักและไม่ต้องพลิกกลับกอง จะได้ปุ๋ยหมัก เพื่อใช้ในไร่นาลดการใช้ปุ๋ยเคมีและช่วยปรับโครงสร้างดินให้ดีขึ้น

การทำปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง จากฟางข้าวช่วยลดปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตรลดปัญหาฝุ่น PM ๒.๕

ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ควบคุม กำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว ทดแทนการใช้สารเคมีซึ่งปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภคและช่วยลดต้นทุนค่าสารเคมี

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้เกษตรกรทำ
การเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกัน เพื่อลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๗.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๔.๑.๒ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๔.๑.๓ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๑ การทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๒ เกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนการผลิต

๔.๓.๒ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศวก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา
และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การลดต้นทุนการผลิตข้าว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้รับองค์ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒. เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้นำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

๓. ผู้เรียนรู้ (เกษตรกร) สามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ลงได้ร้อยละ ๑๐

เนื้อหา

เนื้อหาองค์ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตข้าว มีดังนี้

เทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว (๓ ต้องทำ ๓ ต้องลด)

๓ ต้องทำ

๑. ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ความงอกไม่ต่ำกว่า ๘๐ % ตรงตามสายพันธุ์

๒. ต้องปลูกข้าวปีละไม่เกิน ๒ ครั้ง เพื่อพักนาลดการระบาดของโรคและแมลง

๓. ต้องทำบัญชีต้นทุนการผลิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลการจัดการนาในรอบต่อไป

๓ ต้องลด

๑. ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ไม่ใช่ใช้เมล็ดพันธุ์มากเกินไป ศพก.ส่งเสริมการทำนาโยนเพราะใช้เมล็ดพันธุ์น้อยที่สุด และช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของข้าววัชพืช
๒. ลดอัตราการใช้ปุ๋ยเคมี โดยใช้ให้ถูกสูตร ถูกอัตรา และถูกเวลา พร้อมทั้งส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักไว้ใช้เองทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี
๓. ลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมให้ใช้สารชีวภัณฑ์ควบคุม กำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว ทดแทนการใช้สารเคมีซึ่งปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภคและช่วยลดต้นทุนค่าสารเคมี

รูปแบบการถ่ายทอด

๑. การบรรยายให้ความรู้โดยประธาน ศพก. (Power point-คลิปสั้นๆ)
๒. การศึกษาดูงานในแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบและแปลงของสมาชิก ศพก.
๓. การเรียนรู้ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร
๔. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สั่งสมมาของเกษตรกร

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายชยพล นาคสวัสดิ์ เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยทำนาปลูกข้าว ในพื้นที่ ๒๔ ไร่ และเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ ไก่ไข่ ปลา กบ ร่วมด้วย และเริ่มศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว การเพิ่มมูลค่าข้าว จึงได้เข้าร่วมการอบรม การศึกษาดูงานด้านต่างๆ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ในพื้นที่ผลิตของตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้คนในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปได้ทราบด้วย ได้รับเลือกให้เป็นหมอดินอาสา ครูบัญชีอาสา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองหลวง ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอลานกระบือ ที่ศาลาประชาคม หมู่ ๒ บ้านลำนะโกรก ตำบลหนองหลวง โดยมีนายชยพล นาคสวัสดิ์ เป็นประธาน ต่อมาได้ย้ายศูนย์ฯ มายังบริเวณพื้นที่บ้านของนายชยพล นาคสวัสดิ์ โดยทาง ศพก. ต้องการลดต้นทุนการผลิตข้าวและเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตข้าวให้มีคุณภาพ และเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวโดยการผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งมีการประกันราคาให้กับเกษตรกร เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรผู้ผลิตข้าว มากกว่าการขายข้าวเปลือกทั่วไป

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๑. การที่เกษตรกรไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาขายข้าวได้เอง ถูกพ่อค้า/โรงสีข้าว กดราคา

๒. ต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรแทบจะไม่มีผลกำไร

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- หลักการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย มีการตรวจวิเคราะห์ดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการผสมแม่ปุ๋ยใช้เอง
- การใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกำแพงเพชร ศูนย์ข้าวชุมชน

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- เข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานร่วมกับหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอลานกระบือ สถานีพัฒนาที่ดินกำแพงเพชร ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกำแพงเพชร เป็นต้น
- นำความรู้/เทคโนโลยีที่ได้รับมาปรับใช้ในพื้นที่นาของตนเอง
- เผยแพร่ความรู้ให้กับสมาชิก ศพก.-เกษตรกรทั่วไป

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยเริ่มต้นจากการเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ มีวิธี ดังนี้

๑. สุ่มเก็บตัวอย่างดินกระจายทั่วแปลง แปลงละ ๑๕-๒๐ จุด

๒. กวาดเศษพืช หรือวัสดุที่อยู่ผิวหน้าดินออก

๓. ใช้จอบขุดดินลงในแนวตั้งลึกประมาณ ๑๕ เซนติเมตร

๔. เอาเฉพาะดินส่วนผิวหน้ารอยขุด หนา ๒-๓ เซนติเมตร

๕. เทดินที่ได้จากทุกจุด รวมเป็นกองบนแผ่นผ้าพลาสติก เกลี่ยดินให้บาง ผึ่งไว้ในที่ร่ม (ห้ามตากแดด) และหากดินเป็นก้อนใหญ่ให้ย่อยดินให้มีขนาดเล็ก

๖. หลังจากผึ่งดินจนแห้งแล้ว บดดินให้ละเอียดนำดินมารวมกองเป็นรูปวงกลม แบ่งดินออกเป็น ๔ ส่วนเท่าๆ กัน นำดิน ๑ ส่วน (หนักประมาณ ๐.๕-๑.๐ กก.) ใส่ในถุงพลาสติกที่สะอาด พร้อมบันทึกรายละเอียดของตัวอย่างดิน ได้แก่ ชื่อ-นามสกุลของเจ้าของแปลง ที่ตั้งแปลง ชนิดพืช และเบอร์โทรศัพท์

ข้อควรทราบ การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

- ควรเก็บดินหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว/ก่อนการเตรียมดินเพื่อปลูกพืชในครั้งต่อไป
- ไม่เก็บดินบริเวณที่มีน้ำขัง มีกองมูลสัตว์ หรือ เพิ่งใส่ปุ๋ยให้พืช
- พื้นที่เก็บตัวอย่างดิน โดยเฉลี่ยประมาณ ๒๕ ไร่ต่อตัวอย่าง ควรเป็นพืชชนิดเดียวกัน และมีการจัดการดินใกล้เคียงกัน

ใกล้เคียงกัน

หลังจากทราบผลวิเคราะห์ดิน ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ ตามสูตร อัตราและจำนวนครั้ง

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สำหรับ...ข้าวไร่แสง						การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สำหรับ...ข้าวไม่แสง					
ผลวิเคราะห์ดิน			ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1			ผลวิเคราะห์ดิน			ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1		
อินทรีย์วัตถุ (%)	ฟอสฟอรัส (มก./กก.)	โพแทสเซียม (มก./กก.)	46-0-0 (กก./ไร่)	18-46-0 (กก./ไร่)	0-0-60 (กก./ไร่)	อินทรีย์วัตถุ (%)	ฟอสฟอรัส (มก./กก.)	โพแทสเซียม (มก./กก.)	46-0-0 (กก./ไร่)	18-46-0 (กก./ไร่)	0-0-60 (กก./ไร่)
< 1	< 5	< 60	5	13	10	< 1	< 5	< 60	14	13	10
< 1	< 5	60 - 80	5	13	5	< 1	< 5	60 - 80	14	13	5
< 1	< 5	> 80	5	13	0	< 1	< 5	> 80	14	13	0
< 1	5 - 10	< 60	7	7	10	< 1	5 - 10	< 60	17	7	10
< 1	5 - 10	60 - 80	7	7	5	< 1	5 - 10	60 - 80	17	7	5
< 1	5 - 10	> 80	7	7	0	< 1	5 - 10	> 80	17	7	0
< 1	> 10	< 60	10	0	10	< 1	> 10	< 60	20	0	10
< 1	> 10	60 - 80	10	0	5	< 1	> 10	60 - 80	20	0	5
< 1	> 10	> 80	10	0	0	< 1	> 10	> 80	20	0	0
1-2	< 5	< 60	0	13	10	1-2	< 5	< 60	8	13	10
1-2	< 5	60 - 80	0	13	5	1-2	< 5	60 - 80	8	13	5
1-2	< 5	> 80	0	13	0	1-2	< 5	> 80	8	13	0
1-2	5 - 10	< 60	4	7	10	1-2	5 - 10	< 60	10	7	10
1-2	5 - 10	60 - 80	4	7	5	1-2	5 - 10	60 - 80	10	7	5
1-2	5 - 10	> 80	4	7	0	1-2	5 - 10	> 80	10	7	0
1-2	> 10	< 60	7	0	10	1-2	> 10	< 60	13	0	10
1-2	> 10	60 - 80	7	0	5	1-2	> 10	60 - 80	13	0	5
1-2	> 10	> 80	7	0	0	1-2	> 10	> 80	13	0	0
> 2	< 5	< 60	0	13	10	> 2	< 5	< 60	0	13	10
> 2	< 5	60 - 80	0	13	5	> 2	< 5	60 - 80	0	13	5
> 2	< 5	> 80	0	13	0	> 2	< 5	> 80	0	13	0
> 2	5 - 10	< 60	0	7	10	> 2	5 - 10	< 60	4	7	10
> 2	5 - 10	60 - 80	0	7	5	> 2	5 - 10	60 - 80	4	7	5
> 2	5 - 10	> 80	0	7	0	> 2	5 - 10	> 80	4	7	0
> 2	> 10	< 60	4	0	10	> 2	> 10	< 60	7	0	10
> 2	> 10	60 - 80	4	0	5	> 2	> 10	60 - 80	7	0	5
> 2	> 10	> 80	4	0	0	> 2	> 10	> 80	7	0	0

วิธีการใส่ปุ๋ย	
การใส่ปุ๋ยข้าว ควรแบ่งใส่ 2 ครั้ง	
- ครั้งที่ 1 ใส่ระยะปักดำ หรือ หลังปักดำ 15 - 20 วัน หรือในนาหว่านที่ระยะ 20 - 30 วันหลังข้าวออก (กรณีที่ไม่มีน้ำในนาหรือดินแห้ง ไม่ควรใส่ปุ๋ย ให้ใส่เมื่อมีน้ำในนาแล้ว) ใส่ปุ๋ยให้มีธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมครบทั้ง 3 ธาตุ เช่น ปุ๋ย 46-0-0 18-46-0 และ 0-0-60 - ครั้งที่ 2 ใส่ที่ระยะก้านิดช่อดอก ใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0)	

กรมวิชาการเกษตร

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
ในการผลิตข้าว

กลุ่มวิจัยปฐพีวิทยา
กองวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
กรมวิชาการเกษตร

2563

ติดต่อสอบถาม
กลุ่มงานวิจัยและพัฒนารูปแบบคำแนะนำการใช้ปุ๋ย
กลุ่มวิจัยปฐพีวิทยา
โทร. 0-2579-7514 โทรสาร 0-2940-5942
Email: soilscience2560@gmail.com

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒,๐๐๐ ไร่.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ข้าวโพดเมล็ดพันธุ์..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒๐๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)มันสำปะหลัง... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๐๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)-..... จำนวน.....-.....(หน่วย.....)

๒.๒)-..... จำนวน.....-.....(หน่วย.....)

๒.๓)-..... จำนวน.....-.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)สุกร..... จำนวน.....๑๐๐.....(ตัว)

๓.๒)ไก่พื้นบ้าน..... จำนวน.....๒๐๐..... (ตัว)

๓.๓)โค..... จำนวน.....๖๐..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) การเตรียมดิน เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒) เมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓) ค่าปุ๋ยเคมี เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔) ค่าสารเคมีกำจัดโรค-แมลง เป็นเงิน.....๗๕๐.....บาท/ไร่

๑.๕) ค่าน้ำมันสูบน้ำ เป็นเงิน.....๒๗๐.....บาท/ไร่

๑.๖) ค่าเก็บเกี่ยว+ค่าลาก เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่

๑.๗) อื่นๆ เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๔,๐๒๐.....บาท/ไร่

รายได้๕,๕๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ....การขายข้าวเปลือก และการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๕๐๐,๐๐๐....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ได้นำเอาหลักวิชาการและเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ในไร่นาตนเอง ทำให้ช่วยลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต

เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้ให้คนในชุมชน ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้เกษตรกรในพื้นที่

โดยได้เป็นแกนนำดำเนินการ เรื่อง ขอบอาคารบังคับน้ำ เพื่อผันน้ำเข้ามาในพื้นที่ ศพก.-แปลงใหญ่ข้าว ม.๒

ต.หนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร จนสำเร็จ ปัจจุบันเกษตรกรมีน้ำใช้เพื่อทำการเกษตรอย่าง

เพียงพอ

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- การใช้โดรนเพื่อการเกษตร ฉีดพ่นสารชีวภัณฑ์ ช่วยลดต้นทุน ลดการใช้สารเคมี
- การใช้รถอัดฟาง ช่วยลดการเผาในพื้นที่การเกษตร ลดโลกร้อน ช่วยลดฝุ่น PM ๒.๕
- การทำนาแบบเปียกสลับแห้งแล้งข้าว เป็นเทคนิคการจัดการน้ำในแปลงนาให้มีทั้งสภาพเปียกและสภาพแห้งที่เหมาะสมกับความต้องการน้ำของข้าวในแต่ละระยะการเจริญเติบโต โดยปล่อยให้แห้งตามธรรมชาติเพื่อให้ดินมีการระบายน้ำและอากาศที่ดี กระตุ้นให้รากและลำต้นข้าวมีความแข็งแรง โดยช่วงที่เหมาะสมต่อเทคนิคการทำนาเปียกสลับแห้ง ได้แก่ ระยะข้าวแตกกอและก่อนเก็บเกี่ยว การทำนาเปียกสลับแห้งนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้ต้นข้าวแข็งแรงแล้ว ยังประหยัดน้ำในการเพาะปลูก และลดการปลดปล่อยก๊าซมีเทนซึ่งเป็นหนึ่งในก๊าซเรือนกระจกสาเหตุของการเกิดสภาวะโลกร้อน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- การไม่เผาฟางในพื้นที่การเกษตร ช่วยลดฝุ่น PM ๒.๕ และไม่ทำลายจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดิน
- ช่วยประหยัดน้ำ ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
- การยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำเกษตร ทำให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ดี โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการน้ำให้กับคนในชุมชนให้มีความรู้เพื่อทำการเกษตรอย่างเพียงพอ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศพก.หลักมีความพร้อมเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน ทั้งอาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องฉาย ห้องน้ำแปลงเรียนรู้ และเกษตรกรต้นแบบสามารถเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้เกษตรกรในพื้นที่ โดยได้เป็นแกนนำดำเนินการ เรื่องขออาคารบังคับน้ำ เพื่อผันน้ำเข้ามาในพื้นที่ ศพก.-แปลงใหญ่ข้าว ม.๒ ต.หนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร จนสำเร็จ ปัจจุบันเกษตรกรมีน้ำใช้เพื่อทำการเกษตรอย่างเพียงพอ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- มีแปลงเรียนรู้ เพื่อติดตามการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว พร้อมแจ้งเตือนภัยกับเกษตรกร
- มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน ให้เฝ้าระวังภัยธรรมชาติต่างๆเพื่อให้เกษตรกรพร้อมรับมือ
- การให้คำแนะนำการปลูกข้าวโดยวิธีโยนกกล้า และการดูแลรักษา การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

- ช่องทางการขยายผล คือ การทำแปลงเรียนรู้ให้เห็นผลลัพธ์ เรียนรู้ผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เมื่อเกษตรกรในชุมชนหรือใกล้เคียงเห็นผลดี เช่น ลดต้นทุนได้จริง ผลผลิตเพิ่มขึ้นจริง จะทำให้เกษตรกรให้การยอมรับ และปรับเปลี่ยนวิธีการทำนาแบบเดิม ๆ มาเป็นแบบยี่ดหลักวิชาการ/องค์ความรู้ต่างๆ ยอมรับเทคโนโลยี

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- เป็นตัวแทนเกษตรกรในชุมชน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการเตรียมเกษตรกรเป้าหมายเพื่อร่วมโครงการ มีการเสนอแนวคิดที่เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรในการพัฒนา คน พื้นที่ และสินค้า

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- ได้รับเลือกให้เป็นประธาน ศพก.ระดับจังหวัด

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน มีความภาคภูมิใจที่เป็น ศพก.หลัก เป็นแหล่งเรียนรู้และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร มีส่วนช่วยขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร ได้ช่วยเหลือเกษตรกรด้านการหาแหล่งน้ำ การจัดการดินและการใช้ปุ๋ย

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เคยเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สอบต.) เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมดดิน อาสาสมัครฝนหลวง ครูบุญชีอาสา อสม.

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การเสียสละพื้นที่บริเวณบ้านตนเองให้เป็นที่ตั้ง ศพก.เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรของชุมชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ต้องมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

คณะกรรมการถอดบทเรียน ศพก.

- นางสาวทัศนีย์ แซ่เหง่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

- นายณรงค์ หนองหลวง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

- นางสาววิริญา คำชัย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

ประธาน และคณะกรรมการ ศพก.

- นายชยพล นาคสวัสดิ์ ประธาน ศพก.

- นายสมเมฆ เทียงดี คณะกรรมการ

- นายมด เทียงดี คณะกรรมการ

- นางทิพย์วรรณ เทียงดี คณะกรรมการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- การสัมภาษณ์
- การใช้ Mind map
- การใช้แบบสอบถาม

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน
ไม่มี

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอลานกระบือ
และศูนย์เครือข่ายในพื้นที่อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

